

Antikvarisk kontroll av Skållerud 76

Skållerud socken, Melleruds kommun

Matthew Gainsford

Bohusläns museum Rapport 2009:53

vänernuseet

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTARVET

Fält med grå bakgrund och fet ram är obligatoriska för redovisning till FMIS.
För anvisningar, klicka på rubrikerna och länkar på sidan 2.

Geografiska och administrativa uppgifter

Län	Kommun	Landskap
Västra Götaland	Mellerud	Dalsland
Socken/Stad	Kartblad	Fastighet/kvarter
Skållerud	9C 4b	Svankila 1:2

Beslutande länsstyrelse	Länsstyrelsens dnr	Beslut enligt KML	Datum för beslut
Länsstyrelsen, Västra Götaland	431-47595-2009		2009-10-27

Undersökningens art och omfattning

Undersökarens dnr/projekt nr	Typ av undersökning/åtgärd	Fältarbetstid start	Fältarbetstid slut
Dnr:NOK 868-2009. Pnr:D373	Annan åtgärd	2009-11-06	2009-11-06
Undersökande/ansvarig organisation	Ansvarig person	Typ av exploatering	
Bohusläns museum/Västarvet	Matthew Gainsford	Kabeldragning	
Uppdragsgivare/exploatör	Antal arbetsdagar	Beräknad rapporttid	Total faktisk kostnad
Vattenfall	1	3 timmar	47 889

	Yta, ext (m ²)	Yta (m ²)	Volym (m ³)	Schakt (m)	Timmar, grov	Timmar, arkeolog	Timmar, maskin
Beräknat	4000	200				30	
Undersökt	4000	200				30	

Berörda RAÄ-nr/tillfällig arbetsidentitet (objektnr)

Skållerud 76

Datering

1900-tal

Rapport inkommer senare Ja Nej

Sammanfattning av undersökningsresultaten och förslag till fortsatta åtgärder

<p>Sammanfattning av undersökningsresultaten</p> <p>Med anledning av planerad kabelförläggning i anslutning till Skållerud 76, som utgör en fartygslämning, utförde Bohusläns museum på Länsstyrelsens uppdrag en antikvarisk kontroll. Lämningens position kunde finjusteras något från den tidigare positionen i FMIS. Den nya positionen skiljer sig med 40 meter i ungefärlig nordlig riktning från den gamla. Efter genomförd sonarundersökning och dykande besiktning kunde arkeologer konstatera att vraket ligger bara 10 meter ifrån den planerade kabelsträckningen. Propellern är borta och i aktern finns en möjlig last av tegel. I mitten finns en stump av en mast kvar. Förutom teglen finns inga synliga spår av last i lastrummet. Enligt uppgift kan vraket vara lämningen efter galeasen Freja, byggd av ek/furu i Åsen i Björsäter socken. Den var motoriserad 1921 med 10hk motor. Sista kända hemmahamn är Amnenäset. Längd 20,7 m, bredd 6,35 m och djup 2,32 m, Reg. nr. 4695, signalbokstäver JQKF (uppgifter genom Vänermuseet).</p>
<p>Förslag till fortsatta åtgärder</p> <p>Fartygslämningen utgör sannolikt inte fornlämning, men Bohusläns museum/Västarvet rekommenderar ändå uppdragsgivaren Vattenfall att lämna en säkerhetsmarginal om minst 20 meter till lämningen. Just nu finns bara en buffert av 10 meter mellan lämningen och den planerade sträckningen. Ett avstånd av minst 20 meter vore bättre ur antikvariskt synpunkt.</p>

Matthew Gainsford
(Underskrift)

2009-12-01
(Datum)

Uppgifter om lägesbestämning

Mätmetod	Kommentar kring inmätning
DGPS	
Skala	
Medelfel vid inmätning	

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till RAÄ](#)

[Anvisning för leverans av lägesuppgifter till länsstyrelse](#)

[Anvisning för objekttabell för enkel lämningstyp](#)

[Anvisning för objekttabell för sammansatt lämningstyp](#)

[Anvisning för antikvarisk bedömning, skadestatus och undersökningsstatus](#)

[Anvisning för beskrivning](#)

[Anvisningar för bilaga Objekttabell för särskild utredning](#)

Ifylld blankett skickas till: fmisreg@raa.se

Kontaktuppgifter: e-post: fornsok@raa.se, tel: 08 - 5191 8571 må - fre 9.00 - 11.30

Objekttabell för enkel lämningstyp

Vid särskild utredning och vid undersökning som omfattar många olika objekt kan istället bilagan **Objekttabell för särskild utredning** användas, där samtliga objekt redovisas i samma tabell.

RAÄ-nr Skållerud 76		Tillfällig arbetsid. (obj.nr)		Osäker position ☐ Ja ☒ Nej		Osäker utbredning ☐ Ja ☒ Nej		Lägsta nivå (möh)	Högsta nivå (möh)
Antikvarisk bedömning Övrig kulturhistorisk lämning			Skadestatus Välbevarad			Undersökningsstatus Ej undersökt			
Antal 1	Lämningstyp Fartygs-/båtlämning	Egenskapsvärde		Egenskapsvärde		Egenskapsvärde			
Beskrivning Den nya positionen för Skållerud 76 (X:6521103 Y: 1309803, RT90, 2,5 gon V) ersätter den gamla som finns i Fornsök. Lämningen är förhållandevis välbevarad och lite utfallen. Rodret har dock lossnat från akterstaven och ligger utfallet på botten akter om lämingen. Propellern är borta och i aktern finns en möjlig last av tegel. Under däck observerades ett ankare med järnstock. I mitten finns en stump av en mast kvar. Förutom teglen finns inga spår av synlig last i lastrummet. Enligt uppgift kan vraket vara lämningen efter galeasen Freja, byggd av ek/furu i Åsen i Björsäter socken. Den var motoriserad 1921 med 10hk motor. Sista kända hemmahamn är Amnenäset. Längd 20,7 m, bredd 6,35 m och djup 2,32 m, Reg. nr. 4695, signalbokstäver JQKF (uppgifter genom Vänermuseet). Fartyglämningen bedöms vara yngre än 100 år och utgör såldeles ännu inte fast fornlämning.									

Omslagsbild Foto taget av Staffan von Arbin. Fotot visar Skållerud 76 från väst.

Rapport

Bakgrund

Med anledning av planerad kabelförläggning i anslutning till Skållerud 76, som utgör en fartyglämning, utförde Bohusläns museum/Västarvet på Länsstyrelsens uppdrag en antikvarisk kontroll. Arbetet utfördes i samarbete med Vänermuseet. Vattenfall planerar att sjöförlägga en elkabel mellan Lindön och Långö i Köpmannebro, Skållerud socken, Melleruds kommun. Utifrån tillgänglig information gjordes bedömningen att kabeln skulle komma att förläggas närmare än 100 meter från fartyglämningen Skållerud 76. Eftersom det var oklart huruvida fartyglämningen var äldre än 100 år och därmed att betrakta som fornlämning och positionsangivelse i FMIS dessutom bedömdes som osäker, beslutade Länsstyrelsen att arbetsföretaget skulle föregås av en antikvarisk kontroll.

Metod

Det planerade arbetsområdet undersöktes med en MS 1000 scanning sonar för att fastställa lämningens storlek och bredd och närhet till den planerade kabelsträckningen. Lämningen besiktigades vidare med dykande arkeolog för att bedöma dess antikvariska status. En ny position togs och den maximala utbredningen av lämningen mättes in. Allt dykarbete utförs i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter för yrkesmässig dykning (AFS 1993:57) samt den dykpraxis som upprättats vid Bohusläns museum.

Resultat

Lämningens position kunde finjusteras något jämfört med den tidigare positionen i FMIS. Den nya positionen skiljer sig med 40 meter i ungefärlig nordlig riktning från den gamla. Efter genomförd sonarundersökning och dykande besiktning kunde det konstateras att vraket ligger bara 10 meter från den planerade kabelsträckningen. Propellern är borta och i aktern finns en möjlig last av tegel. I mitten finns en stump av en mast kvar. Förutom teglet finns inga synliga spår av last i lastrummet. Enligt uppgift kan vraket vara lämningen efter galeasen Freja, byggd av ek/furu i Åsen i Björsäter socken. Den var motoriserad 1921 med en 10 hk motor. Sista kända hemmahamn är Amnenäset. Längden på fartyget var 20,7 m, bredden 6,35 m och djupet 2,32 m, vilket stämmer väl med de dimensioner som kunnat utläsas från sonarbilderna. Fartyget hade registreringsnummer 4695 och signalbokstäver JQKF (uppgifter genom Vänermuseet).

Slutsatser och rekommendation

Fartyglämningen utgör sannolikt inte fornlämning, men Bohusläns museum/Västarvet rekommenderar ändå uppdragsgivaren Vattenfall att lämna en säkerhetsmarginal om minst 20 meter till lämningen.

Bilagor

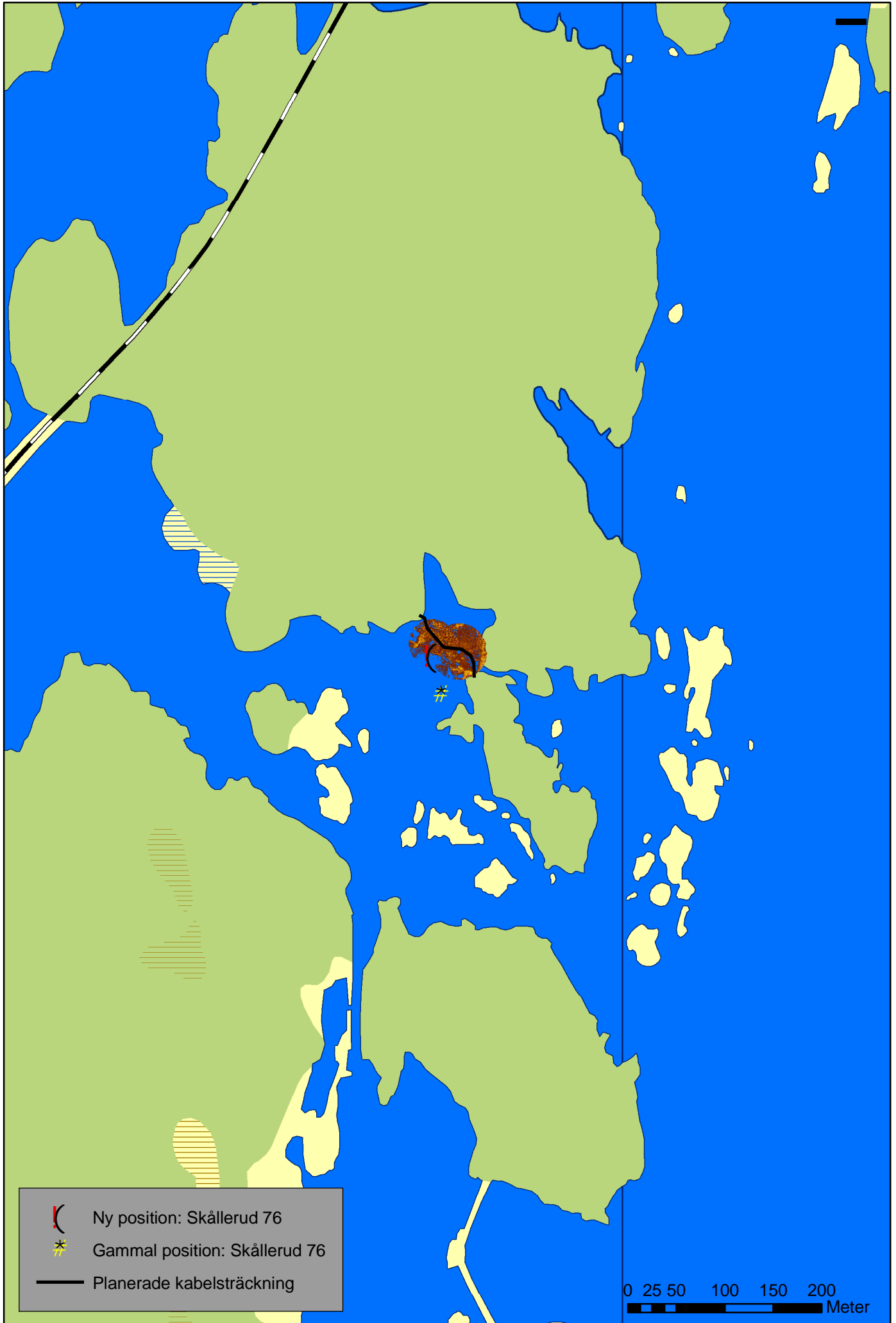
Bilaga 1. *Karta över det planerade arbetsområdet. Skala 1:5 000. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2009-12-15. Diarienummer 601-2009/3302.*

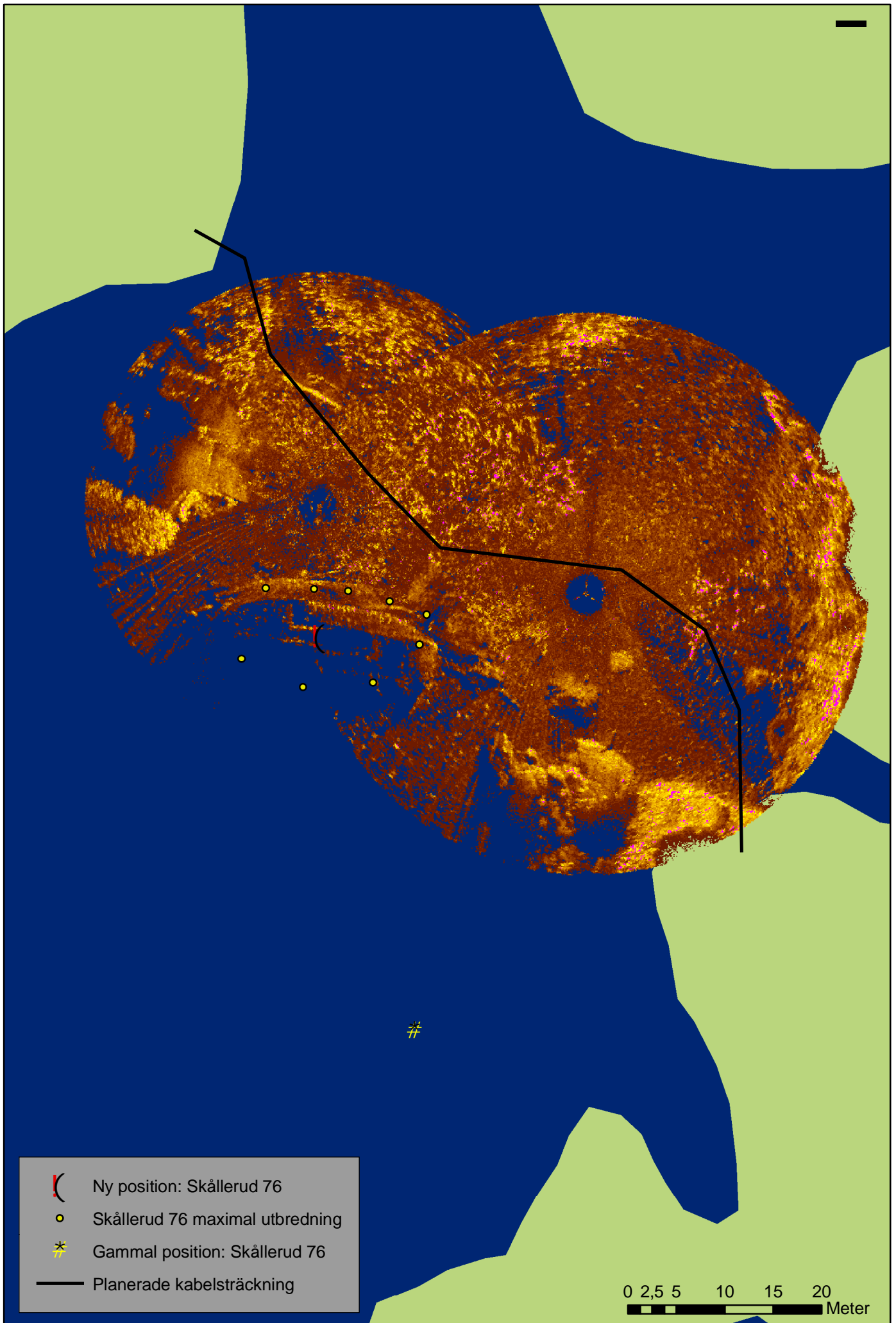
Bilaga 2. *Karta över det planerade arbetsområdet med inlagda sonarbilder. Skala 1:500. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriet 2009-12-15. Diarienummer 601-2009/3302.*

Bilaga 3. *Fartygslämningen Skållerud 76 från nordost. Foto Staffan von Arbin, Bohusläns museum.*

Bilaga 4. *Närbild av fartygslämningen Skållerud 76. Foto Staffan von Arbin, Bohusläns museum.*

Fynd: Inga fynd omhändertogs.

Bilaga 3. Fartyglämningen Skällered 76 från nordost. Foto Staffan von Arbin, Bohusläns museum.

Bilaga 4. Närbild av fartygslämningen Skällerrid 76. Foto Staffan von Arbin, Bohusläns museum.

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTARVET